

1978, 30. června – Sdělení VONS č. 18 o rozsudku Okresního soudu v Havlíčkově Brodě odsuzujícím Oldřicha Tomka pro trestný čin pobuřování k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a o potvrzení tohoto rozsudku Krajským soudem v Hradci Králové.

Rozsudkem Okresního soudu v Havlíčkově Brodě (hlavní líčení se konalo 25. 11. 1977, senátu předsedal Robert Jonák) byl Oldřich Tomek shledán vinným trestným činem pobuřování (§ 100, odst. 1a tr. z.) a odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku.¹ Trestného činu se měl dopustit tím, že v lednu 1977 napsal dopis Krajskému odboru pasů a víz (KOPV) v Hradci Králové² a v březnu 1977 Generální prokuratuře ČSR³ a že obsahem těchto dopisů pobuřoval proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky nejméně tři pracovníky KOPV a nejméně dva pracovníky Generální prokuratury.⁴ Rozsudek se stal pravomocným v únoru 1978, kdy jej potvrdil Krajský soud v Hradci Králové.⁵ Po odkladu, způsobeném ohledem na jeho vážný zdravotní stav, musel Oldřich Tomek dne 23. 6. 1978 nastoupit výkon trestu.⁶ Na svůj osobní dopis (30. 4. 1978) prezidentu republiky, v němž ho žádá o revizi popřípadě anulování celé věci, neobdržel patrně do dnešního dne odpověď.⁷

Oldřich Tomek, narozený 13. 10. 1921, bytem Chotěboř, Náměstí 1. máje č. 314, je ženatý (manželka Marie Tomková, bytem tamtéž) a je otcem pěti dětí (13, 22, 27, 28 a 30 let). Je středoškolským profesorem, za posledních třicet let však mohl své povolání vykonávat pouze po dobu pěti let (1948–1950, 1968–1970), protože, jak se praví v odůvodnění rozsudku, „je hluboce nábožensky založen a své náboženské přesvědčení promítal i do vyučovacího procesu“.⁸ V posledních letech byl zaměstnán jako výhybkář ČSD, k 1. 5. 1978 s ním byl v souvislosti s jeho odsouzením okamžitě rozvázán pracovní poměr (s nezákonným zdůvodněním). V roce 1972 byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, jehož

se měl podle odůvodnění rozsudku dopustit tím, že „před několika občany, příslušníky (!) KSČ, pronesl výhrušný výrok na adresu členů KSČ“. Je velmi vážně nemocen (prodělal TBC, v roce 1974 resekce žaludku), v současné době zjištěna angina pectoris.

Oldřich Tomek je typickým příkladem poctivého občana a platného člena společnosti, který byl pouze pro své náboženské a politické přesvědčení po většinu svého života existenčně i jinak postihován a diskriminován. Právě na porušování zákonů, diskriminaci a šikanování si stěžuje ve svém dopise KOPV v Hradci Králové a potřebě dodržování paktu o lidských a občanských právech a vůbec zásad slušnosti v občanském životě je věnován i dopis Generální prokuratuře. Nebyly to dopisy otevřené, nebyly rozmnoženy a nebyly v žádné formě určeny veřejnosti. S jejich údajně „nepřátelským a protistátním“ obsahem se v rámci plnění služebních povinností seznámilo několik pracovníků státních úřadů, kteří prý rozpoznali, že nejde o běžné úřední podání, ale o pobuřující projev – to soudu stačilo k tomu, aby uznal Oldřicha Tomka vinným a odsoudil ho k poměrně vysokému nepodmíněnému trestu. Za takových okolností by ovšem měl být především odsouzen onen úředník, který první rozpoznal, že má v ruce pobuřující písemnost, nezpůsobilou k běžnému úřednímu projednání, a přesto ji šířil mezi svými kolegy.

Při odvolání se Oldřich Tomek hájil především poukazem na komentář k příslušnému zákonu, vyjadřující ostatně všeobecně uznávanou právní zásadu: že totiž k naplnění skutkové podstaty trestného činu pobuřování je nutné, aby příslušné prostředí bylo způsobilé „být pobouřeno proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení“ – a taková možnost nepřipadá u státních úřadů v úvahu. Krajský soud však konstatoval, že komentář k trestnímu zákonu vyjadřuje pouze subjektivní stanovisko svých autorů, a rozsudek okresního soudu potvrdil.

Výbor spatřuje v postupu vůči Oldřichu Tomkovi především výraz msty místních úřadů na občanovi, který se nechce vzdát svého přesvědčení a nechce mlčky strpět křivdy a ústrky. Pokládá rozhodnutí soudu za nespravedlivé a odporující Ústavě i zákonům ČSSR. Navíc v něm vidí nebezpečný precedens, na jehož podkladě

by mohli být odsouzeni všichni občané, kteří se se svými kritickými připomínkami a stížnostmi obracejí na jakékoli československé úřady. I čistě humanní ohledy (vážná srdeční choroba Oldřicha Tomka) by měly podnítit příslušné instituce k urychlené revizi a nápravě celé věci.⁹

Informace o Chartě 77, r. 1, 1978, č. 10, s. 3–4.

POZNÁMKY

- ¹ Oldřich Tomek byl shledán vinným z trestného činu pobuřování podle § 100 odst. 1 písm. a) tr. zák. proto, že „a) dne 25. 1. 1977 napsal a následujícího dne odeslal z poštovního úřadu v Chotěboři, okres Havlíkův Brod, doporučený dopis adresovaný Krajskému odboru pasů a víz v Hradci Králové, ve kterém zkrlesně a přehnaně kritizuje vědomě tendenčním srovnáváním socialistické vztahy v naší republice, zejména při uplatňování socialistické zákonnosti, přičemž se s obsahem dopisu seznámili tři pracovníci Krajského odboru pasů a víz, b) dne 13. 3. 1977 napsal v Chotěboři, okres Havlíkův Brod, a dne 21. 3. 1977 nechal prostřednictvím svého syna odeslat z poštovního úřadu v Praze dopis adresovaný Generální prokuratuře ČSR v Praze, ve kterém hrubě napadá a očerňuje veřejné činitele našeho společenského a státního zřízení a při úmyslném tendenčním srovnávání útočí proti socialistickému charakteru státu, přičemž se s obsahem dopisu seznámili nejméně dva pracovníci Generální prokuratury“. Rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodu vyneseny senátem složeným z předsedy Roberta Janáka a soudců Jiřího Maliny a Jaroslava Pospíšila viz in: OS v Havlíčkově Brodě, soudní spis k případu Oldřicha Tomka, spis zn. 1 T 238/77 uložený jako příloha rehabilitačního spisu, spis. zn. 2 Rt 120/91; též LP, Sb. VONS, inv. č. 307, sign. I/4, kart. 50. Dále viz zprávu o odsouzení O. Tomka Okresním soudem v Havlíčkově Brodě uloženou in: LP, Sb. VONS, inv. č. 307, sign. IV/1, kart. 50.
- ² V dopisu Krajskému odboru pasů a víz v Hradci Králové z 25. 1. 1977 obsahující protest proti jeho předvolání na Okresní prokuraturu v Havlíčkově Brodu z podnětu tohoto úřadu, Tomek mj. citoval ze Shakespearova *Hamleta*:
„Vždyť kdo by snášel bič a posměch doby,
sprostoty panstva, útlak samozvanců,
soužení lásky, nedobytnost práva,
svévůli úřadů a kopance,
jež od neschopných musí trpět schopný.“
Dopis je uložen in: OS v Havlíčkově Brodě, soudní spis k případu Oldřicha Tomka (spis. zn. 1 T 238/77) uložený jako příloha rehabilitační-

ho spisu, spis. zn. 2 Rt 120/91; též LP, Sb. VONS, inv. č. 307, sign. II/1, kart. 50.

- ³ V dopisu Generální prokuratury ČSR ze 13. 3. 1977 mj. stálo: „*Tentokrát mám velké potíže s vyjádřením svých postojů a názorů. [...] Přišly mi na pomoc dvě věci: [...] 2. Právě oznamované úmrtí prof. J. Patočky! Prokazuje evidentně a na otevřené scéně vyložený hyenismus některých činitelů, kteří dokáží uštvat k smrti člověka nesporně bezúhonného a i příkladného. Nestačil Jan Masaryk, Jan Palach a tisíce dalších demolovaných životů za dlouhá desetiletí satanské nenávisti proti českému intelektu a etosu!*

Nemusím tudíž příliš polemizovat s inkvizičními metodami četných veřejných projevů proti Chartě 77 a proti některým osobám jejich signatářů.“ Dopis je uložen in: OS v Havlíčkově Brodě, soudní spis k případu Oldřicha Tomka (spis. zn. 1 T 238/77) uložený jako příloha rehabilitačního spisu, spis. zn. 2 Rt 120/91; též LP, Sb. VONS, inv. č. 307, sign. II/2, kart. 50.

- ⁴ Tomkovo stíhání pro trestný čin pobuřování podle § 100 odst. 1 písm. a) tr. zák. související s jeho dopisem Krajskému odboru pasů a viz v Hradci Králové z 25. 1. 1977 zahájil vyšetřovatel odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Hradec Králové npor. Josef Šlerka 21. 4. 1977; též LP, Sb. VONS, inv. č. 307, sign. I/2, kart. 50. Týž vyšetřovatel pak 17. 5. 1977 zahájil trestní stíhání O. Tomka pro trestný čin pobuřování podle § 100 odst. 1 písm. a) tr. zák. kvůli jeho dopisu Generální prokuratury ČSR ze 13. 3. 1977. OS v Havlíčkově Brodě, soudní spis k případu Oldřicha Tomka (spis. zn. 1 T 238/77) uložený jako příloha rehabilitačního spisu, spis. zn. 2 Rt 120/91. Dne 11. 7. 1977 podal okresní prokurátor v Havlíčkově Brodě JUDr. Miloslav Lhotan na Tomka obžalobu pro tento trestný čin. Tamtéž; též LP, Sb. VONS, inv. č. 307, sign. I/3, kart. 50.

- ⁵ Tomek podal odvolání 13. 1. 1978 a zdůvodnil jej 6. 3. 1978. Krajský soud v Hradci Králové však Tomkovo odvolání 9. 3. 1978 v senátu složeném z předsedy JUDr. Jiřího Mužíka a soudců JUDr. Jiřího Slezáka a Karla Horkého zamítl jako bezdůvodné. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové viz in: OS v Havlíčkově Brodě, soudní spis k případu Oldřicha Tomka (spis. zn. 1 T 238/77) uložený jako příloha rehabilitačního spisu, spis. zn. 2 Rt 120/91; též LP, Sb. VONS, inv. č. 307, sign. I/6, kart. 50.

- ⁶ Oldřich Tomek měl nejpozději do 14. 4. 1978 nastoupit výkon trestu odnětí svobody. Požádal o odklad nástupu trestu vzhledem ke svým zdravotním problémům, ale Okresní soud v Havlíčkově Brodě žádost 17. 5. 1978 zamítl, což 8. 6. 1978 potvrdil i Krajský soud v Hradci Králové. Tomek nastoupil výkon trestu 23. 6. 1978 ve věznici v Hradci Králové, podle hlášení změny u odsouzeného pak byl 27. 7. 1978 převezen do Nápravně výchovného ústavu Plzeň-Bory. Z výkonu trestu byl propuštěn 23. 6. 1979. OS v Havlíčkově Brodě, soudní spis k případu Oldřicha Tomka (spis. zn. 1 T 238/77) uložený jako příloha rehabilitačního spisu, spis. zn. 2 Rt 120/91.

- ⁷ Tomkův dopis prezidentu republiky viz in: LP, Sb. VONS, inv. č. 307, sign. II/3, kart. 50.
- ⁸ V posudku předsedy MěNV Chotěboř Jaroslava Brabce na O. Tomka ze 30. 3. 1977 bylo uvedeno: „*Jmenovaný byl profesorem na gymnáziu v Chotěboři (zaměstnavatel VČ KNV [Východočeský krajský národní výbor] a to do r. 1950, kdy byl ze školských služeb propuštěn. Je hluboce nábožensky založený, dá se označit za náboženského fanatika a svoje založení promítal i do vyučování. Po propuštění ze školských služeb pracoval jako pomocný dělník. V r. 1968 se opět – po rehabilitaci tehdejší doby – vrátil k vyučování na gymnáziu v Chotěboři. Protože znovu do svých vyučovacích metod prosazoval své náboženské zaměření, ovlivněné a podpořené tehdejší dobou, byl zanedlouho opět VČ KNV služby ve školství zproštěn.*“ OS v Havlíčkově Brodě, soudní spis k případu Oldřicha Tomka (spis. zn. 1 T 238/77) uložený jako příloha rehabilitačního spisu, spis. zn. 2 Rt 120/91.
- ⁹ Tomkovu případu se věnoval Ivan Medek v článku „Poznámka k tak zvanému případu Oldřicha Tomka z Chotěboře“ in: *Národní politika* 11, 1979, č. 9 (září), s. 7.